
ПРОГЛАШ

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“

кн. 2, 2017 (год. XXVI), ISSN 2367-8585

ЕДИН УНИКАЛЕН ЕТИМОЛОГИЧЕН РЕЧНИК A UNIQUE ETYMOLOGICAL DICTIONARY

**Ľubor Králik, *Stručný etymologický slovník slovenčiny*, VEDA, vydavateľstvo
SAV Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, Bratislava 2015, 704 s.**

В края на 2015 г. в Братислава излезе от печат *Stručný etymologický slovník slovenčiny* (*Кратък етимологичен речник на словашкия език, по-нататък КЕРСЕ*) – първи по рода си, авторска разработка на изявения словашки славист и индоевропеист д.ф.н. Любор Кралик. Още като студент в Братиславския университет „Ян Коменски“, където завършва словашка и руска филология, а след това и разширено обучение по латински език, той впечатлява с лингвистичните си интереси и с полиглотичните си заложби. Малко е да кажем, че говори перфектно няколко европейски езика, включително унгарски и албански – едва ли има европейски език, който да не ползва. Естествено е такъв талант да се изяви не само като преводач, но и като изследвач на езиковата старина, с подчертан интерес към етимологията. В тази област е и дисертацията му, защитена в Института по езикознание „Ян Станислав“ на Словашката академия на науките. Тук Кралик започва работа като най-близък сътрудник и продължител на делото на известния славист проф. Ш. Ондруш. На 30 години вече е доктор на филологическите науки със завиден принос в областта на словашката и славянската етимология. Категоричното му и запомнящо се присъствие в науката напомня много величавия образ на младия Стефан Младенов, също известен езиковед и полиглот. Всеизвестна е историята от 50-годишния юбилей на СУ, когато той чете и превежда поздравителните телеграми на десетки различни езици и се възползва от бурните овации, за да слезе от сцената.

Сигурно затова ни се струва, че и появата на КЕРСЕ, подобно на респектиращия и днес внушителен еднотомник на Младенов, следва някаква неясна нам историческа закономерност. Това, което сближава двата речника, е гнездовият способ за етимологизиране. Очевидна е потребността сродните думи да се свързват по този начин, за да се избегне повторението на информация. Независимо от времевата разлика, и двамата автори са в една и съща ситуация – вопиюща потребност от етимологичен речник на родния език и липса на подготвени сътрудници, с които да осъществят разработването му в оптимален вариант. Дотук с аналозиите, защото и различията са съществени, а нямаме възможност да ги обхванем в пълнотата им. Ст. Младенов е и затруднен, но и облекчен от факта, че е един от първите автори на речници в областта на славянската етимология. Л. Кралик, напротив, разполага с десетки авторитетни, при това многотомни речници на различни славянски, индоевропейски и пр. езици. В този смисъл изследователската му задача е да сравнява, съпоставя и обобщава изказани идеи и хипотези за произхода на включените в КЕРСЕ лексеми, за да надгражда със своя изследователски принос изясняването им. Това прави труда му наистина уникален и много ценен извор на актуална информация за следващите поколения етимолози – слависти и индоевропеисти.

Речникът е плод на целенасочен труд в продължение на седемнадесет години. Съдържа данни за произхода на над 10 000 речникови единици 4700 страници прецизно и мъдро поднесена информация, на достъпен език, изчистена и кратка, без от това да страда научността на изложението. Това рядко умение е резултат на завидна ерудиция и прагматичен избор на автора. Последното включва ясна визия за обема, целите и задачите на речника, умел подбор на заглавните единици в словника, завидна

лексикографска подготовка, пределна яснота относно вида, обема и характера на речниковата статия. Свидетелство за това е и детайлно обмисленото съдържание на уводната част на речника (с. 9–22), списъкът на подборната литература (с. 23–25), а също и пространният списък от приети съкращения (с. 26–29), който предполага значително съкращаване на включената в речниковата статия информация. Внимателният прочит на увода дава отговор на всички въпроси, които нетърпеливият ползвател би си задал.

Речникът (с. 33–700) е замислен и реализиран от автора като научнопопулярно пособие за информация относно произхода на най-актуалната лексика от съвременния словашки език. Словникът му е създаден на базата на Краткия речник на словашки език (изд. Veda, 1987), с потребните допълнения на използваните в различни стилове на езика домашни думи и значителен брой заемки и техните производни в словашкия език. Това е една от причините речникът да бъде обект на толкова голям публичен интерес. Изключително рядко явление е научно издание, па макар и речник, плод на дългогодишни усилия, да се радва на толкова продължително медийно отразяване и оживени обсъждания не само в научните среди на университети с филологически специалности, но и на различни по характер и участници организирани срещи с автора, които продължават почти през цялата 2016 г. Очевидно това върхово постижение на словашката наука удовлетворява отдавна осъзната и жадувана потребност на широкия кръг потребители, за които е създадено. В този план наградата на Фондация „Татра банка“ е само допълнителен шрих към високата оценка на обществото за самоотвержения труд на автора. Той е огледало на същността на много ерудиран изследвач, който успешно решава етимологичните ребуси и съумява да ги представи в обобщен и изчистен вид, разбираем и за неспециалисти. Тези качества са присъщи на малцина.

През април беше отбелязан 50-годишният юбилей на забележителния учен, автор на над 200 публикации в авторитетни научни издания. От 2000 г. Л. Кралик участва в реализацията на престижни международни проекти, член е на Международната комисия за славянска етимология и на Международната комисия за Славянски езиков атлас при Международния комитет на славистите, а от 2015 г. изпълнява длъжността Председател на Научния съвет на Института по езикознание към Словашката академия на науките. Словашката наука заслужава такъв учен – еталон за изследвач от XXI век. Отрадно е, че и България е оценила приноса му за развитието на българистиката в Словакия с почетен знак и медал през 1998 и 2003 г. На свой ред и ние се присъединяваме към ценителите на неговия талант и към пожеланията за крепко здраве, творческо дълголетие и удовлетворение от реализацията на проектите, за които душата му на посветен на етимологията учен копнее!

М. Ангелова-Атанасова¹

---

¹ **Мария Ангелова-Атанасова** (Maria Angelova-Atanassova) – д-р, доцент в Центъра по ономастика на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, mka@abv.bg